

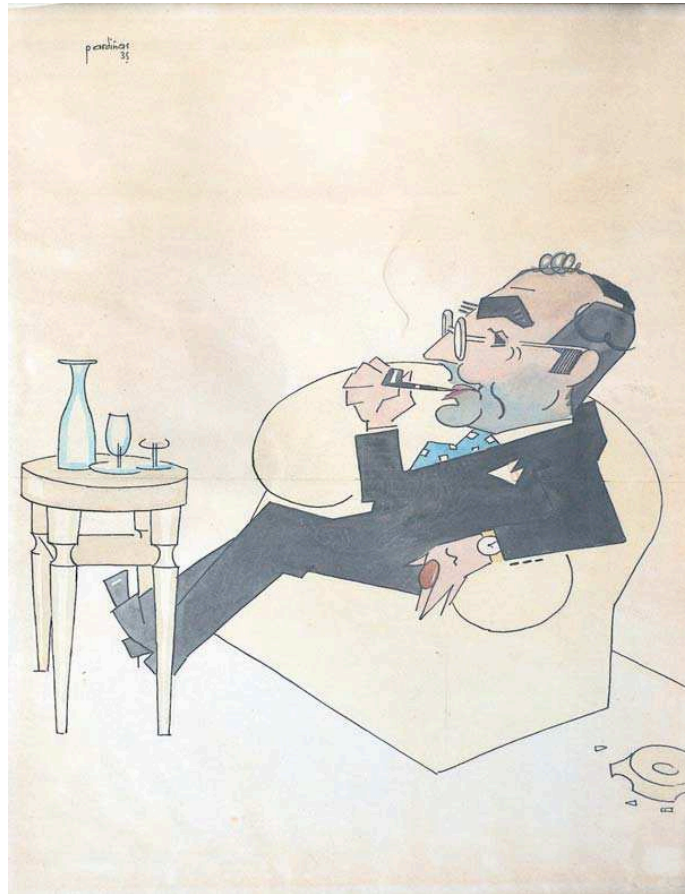
Lliris de difunt

CARLES CABRERA
NARRATIVA

L'escriptor Miquel de Palol i Felip (Girona, 1885 - 1965), avi del novel·lista Miquel de Palol i Muntanyola, penúltim Premi Mallorca de Narrativa, constitueix una figura més aviat secundària de la nostra narrativa modernista (1890-1912) coneguda sobretot arran de la publicació d'una novel·la decadentista tenyida de prerafaelitisme anglès i amb un lleuger toc parnassià que s'edità per primer cop amb el títol de *Camí de Llum. Narracions d'un crepuscle* (1909). El llibre aparegué com a publicació independent de la revista finisecular *El Poble Català*, el recuperà Edicions 62 el 1976 i el reimprimí durant els anys 1981 i 1989, però el segell que fundà Max Cahner amb el temps ha anat abandonant de mica en mica aquesta tasca de recuperació de textos —les circumstàncies, certament, han mudat molt—, de manera que empreses més modestes com Cossetània, Edicions de 1984, Vitel·la o CCG Edicions han hagut de suplir-la en aquesta funció.

Palol, que tenia només vint-i-quatre anys quan va escriure l'obra, imita descaradament grans novel·les i novel·listes modernistes catalans com *Solitud* de Víctor Català, *Josafat* de Prudenci Bertrana o les proses poètiques de Santiago Rusiñol. Però, per Palol, no es tractava tant de confegir una novel·la argumental sinó d'enlluernar amb la llengua que hi destil·la, l'estil, la simbologia i la psicologia dels personatges, perquè la mort de Maria en ella mateixa no és tan important com el procés de decrepitud vital que travessa, el patiment del seu pare de veure que la filla se li esmuny de les mans i la tendència monstruosa a l'incest, com un complex d'Electra invertit, provocat per l'enorme splanca de Maria amb Emma, la seva mare, caient així en l'*épater le bourgeois* de què tant gau-

MIQUEL DE PALOL I FELIP, AUTOR DE 'CAMÍ DE LLUM'

dien els nostres modernistes a fi d'escondalitzar la societat burgesa imponent.

A mitjan llibre, per tal que el volum tingués més cos, des de l'editorial, l'obligaren a afegir-hi una narració interpo-

lada, la de Coralina, que, per mi, suposa el tall que separa la primera de la segona part de la novel·la. Aquesta darrera, s'iniciaria en el moment que Maria comunica a la seva amiga Avinyanets que el seu pare i ella partiran de viatge a les

muntanyes, lluny de Barcelona, per prescripció mèdica. I penso que la nostra novel·la modernista sovint es classifica per l'oposició entre la ciutat d'un Bertrana o un Rusiñol i la ruralia de Pous i Pagès, Galmés, Català o Casellas, de manera que Palol neda entre aquestes dues aigües.

El relat no deixa de presentar tampoc deixos que s'amaren encara de la novel·lística romàntica: la tisi de la difunta Emma i de la seva filla Maria que, d'antuvi, sabem que la menarà també a la mort, l'anticipació d'aquest leitmotiv d'ençà que s'enceta la novel·la, la natura com a mirall on es projecten els sentiments dels personatges, les lletres que redacta la noia, etc. Segurament, no fallava Joan Maragall en recomanar a Palol

NO ES TRACTAVA TANT DE CONFEGIR UNA NOVEL·LA ARGUMENTAL SINÓ D'ENLLUERNAR AMB LA LLENGUA QUE HI DESTIL·LA, L'ESTIL, LA PSICOLOGIA DELS PERSONATGES

que després uns quants anys el manuscrit al calaix per retocar-ne certs aspectes o refer-lo de bell nou al cap d'un temps prudencial. Si ho hagués fet, potser hauria modificat la tria de la veu narrativa, que alterna, sense gaire sentit, l'omnisciència amb la veu de Carles en primera persona, o hauria eliminat l'episodi inrustat de Coralina, que és per on Palol s'acosta més als relats d'un Casellas o d'una Català. Però el gironí no seguí els consells de l'autor de *Visions i cants* i avui dia, *Camí de Llum* no està mancat d'interès, però tal volta l'autor va malmetre l'oportunitat de convertir-la en una de les grans novel·les del nostre Modernisme.

Miquel de Palol i Felip: *Camí de Llum*
CCG Edicions
(Biblioteca Fundació Valvi, 14),
172 pàgines, 18 €

Costumbres de los italianos

JOSÉ LUIS DE JUAN
NARRATIVA

Siguen saliendo escritores italianos escondidos. Tras Luigi Bartolini, nos centramos hoy en Gianni Celati (Sondrino, 1937), un autor que cree que la narrativa es ante todo un ejercicio (no se atreve a llamarle arte) oral y que lo valioso de los libros se encuentra en las palabras "vivas" (oídas, recordadas, musitadas) de la gente que logran cobrar vida en el oído del lector. Por eso *Vidas erráticas* más que un muestreo de personajes provincianos es un pequeño y admirable catálogo de voces, de acentos, de interjecciones (como la palabra "joer" que está siempre en los labios del gordo Bordignon). Se trata de tres relatos situados en una pequeña población italiana en los años 50 protagonizados por jóvenes, que en aquella época lo único que podían hacer era vagar, mirar y hablar. Hay un trasfondo felliniano (recordemos *Amarcord*), satírico y humorístico, pero su

intención va más allá. Celati consigue hacer nos reales a Pucci, Scagliarini y Zoffi a base de escuetos diálogos y silencios. Nos trasmite el desamparo hambriento de la juventud, ese estado de fiebre, que es el desamparo de toda la humanidad, en el fondo. Lejos de querer lucir su talento estilístico, el escritor italiano parece querer traspasar una experiencia a sus palabras, otorgar una vida útil al ejercicio literario, dejar algo que *suene* por sí mismo sin remitirnos a nada más, y menos aún a otros libros.

En estos relatos hay más astucia que nostalgia; más voluntad de construir un mundo *out of memory* que de contar anécdotas cuyo valor principal está en el anacronismo y la sorpresa. Celati, que usa el lenguaje de manera instrumental y aparentemente desaliñada, es implacable y a la vez imparcial con sus personajes. Un aire intemporal tiñe las escenas y subraya los gestos, el rastro inevitable de las vidas. Zoffi, por ejemplo, es un estancero estoico y pesimista enamorado de su prima que se rodea de un coro de jubilados y en los ratos libres se explaya con el grupo de amigos intelectuales en el Café Nacional: el profesor Amos, Barattieri, Malagutti. Se emborrachan con el habla y las cosas que no existen pero

que pueden ser argumentadas con pasión, como si fuera la vida en ello. "¡Cuántas palabras lanzadas al viento!", exclama el narrador, y se pregunta si todo eso, los amores, las "náuseas del amor", los libros, ellos mismos, ha existido de verdad o sólo han sido "destellos, escalofríos". El último relato, el más largo, cuenta las tribulaciones del novelista

EN ESTOS RELATOS HAY MÁS ASTUCIA QUE NOSTALGIA; MÁS VOLUNTAD DE CONSTRUIR UN MUNDO 'OUT OF MEMORY' QUE DE CONTAR ANÉCDOTAS

oficial, Tritone, cuando uno de los jóvenes, Malagutti, pone en duda la valía de sus novelas. "Vivimos en una catacumba, prisioneros de millones de libros sin ningún interés", dice en un homenaje, presa de un ataque de auto-crítica Tritone, que confiesa no conseguir leer sus propios libros. El logrado esperpento de la escena final jalona la grandeza de este libro, premio Viareggio, y señala el original camino de Celati como narrador de lo que él llama con modestia "las costumbres de los italianos".

Gianni Celati: *Vidas erráticas*
Periférica, 144 páginas, 16'5 €

embat
LLIBRES
Pedagogia i Psicologia

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre
Tel. 971 71 33 50 • Fax 971 21 36 41 • 07002 Palma de Mallorca • emba@atlasiap.es